

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry tukee hallituksen esitystä Ottawan sopimuksen irtisanomiseksi ja siihen liittyvien lakien muuttamiseksi.

Yleistä

Ymmärrämme hallituksen esityksen taustalla olevat perustelut. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Näkemyksemme mukaan Ottawan sopimuksesta irtautuminen osaltaan edesauttaa tämän päämäärän saavuttamista. Sopimuksen irtisanominen mahdollistaa jalkaväkimiinajärjestelmän palauttamisen puolustuksen keinovalikoimaan.

Ymmärrämme myös huolen, jonka sopimuksesta irtautuminen aiheuttaa. Ottawan sopimushan on yksi tärkeimmistä tavanomaisten aseiden valvontasopimuksista ja sen avulla on kyetty rajoittamaan jalkaväkimiinoista siviiliväestölle ja -toiminnalle koituvia pitkäaikaisia haittoja. Sopimuksella on edesautettu rauhaa ja turvallisuutta sekä kestävä kehitystä.

Muistutamme, että miinojen käyttöä rajoitetaan myös muilla sopimuksilla kuin Ottawan sopimuksella. Näillä sopimuksilla sovitaan myös miinoitettujen alueiden merkinnästä ja

raivaamisesta. Tällaiset velvoitteet, joihin Suomi on sitoutunut, ovat voimassa myös Ottawan sopimuksesta irtautumisen jälkeen.

Keskitymme lausunnossamme sopimuksesta irtautumisen ja mahdollisen jalkaväkimiina-aseen käyttöönoton vaikutuksiin suomalaiselle puolustusteollisuudelle, sillä vaikutuksia elinkeinoelämälle ei hallituksen esityksessä pohdita.

Vaikutukset elinkeinoelämälle

Ottawan sopimuksessa osapuolet ovat sitoutuneet siihen, etteivät ne missään oloissa käytä, kehitä, tuota, muutoin hanki, varastoi, pidä hallussa tai siirrä suoraan tai välillisesti kenenkään käyttöön jalkaväkimiinoja. Sopimuksen määritelmän mukaisesti kiellettyjä ovat esimerkiksi Suomessa ennen Ottawan sopimukseen liittymistä käytössä olleet sakaramiinat ja putkimiinat. Sopimuksesta irtautuminen mahdollistaisi suomalaisille yrityksille näiden miinojen kehittämisen, tuottamisen ja varastoinnin Puolustusvoimien tarpeeseen.

Ottawan sopimuksella kiellettyjen jalkaväkimiinojen tuottajia on vain vähän ja niistäkin suurin osa maissa, joista Suomi ei luultavasti miinoja ostaisi. Todennäköisintä siten olisi, että miinat tai niiden keskeiset komponentit pyritäisiin kehittämään ja tuottamaan Suomessa. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että miinojen suunnittelu- ja tuotantokykyä olisi Suomessa, jotta niitä kyettäisiin tuottamaan myös poikkeusoloissa.

Jalkaväkimiinat ovat ongelmallisia kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja sen keskeisten periaatteiden, etenkin erotteluperiaatteen kannalta, sillä jalkaväkimiinat eivät tee eroa siviilin tai sotilaan välillä. Kun Ottawan sopimukseen liitettiin, myönnettiin Puolustusvoimille noin 200 miljoonan euron erillisrahoitus korvaavien järjestelmien hankintaan. Miinat korvattiin mm. moderneilla panssarimiinoilla, raivaamisenestopanoksilla, erikseen Suomessa kehitetyillä viuhkapanoksilla, pimeännäkölaitteilla, lennokeilla ja maalinpaikannuslaitteilla. Osa korvaavista järjestelmistä kehitettiin Suomessa, mikä on kehittänyt suomalaisen teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä.

Perinteinen jalkaväkimiina on yksinkertainen ja kustannustehokas ase, joka on suhteellisen helppo valmistaa. Sen sijaan, jos Suomi haluaisi hankkia modernimpia miinoja, jotka sisältäisivät mm. kehittyneempiä sensoreita, toimintoja, ja ohjausmekanismeja, tulisi tällaiset miinat kehittää, testata, validoida ja hyväksyä käyttöön. Aivan uuden jalkaväkimiinan kehittäminen ja sotavarusteeksi hyväksyminen on pitkä prosessi, joka sitoo yrityksen resursseja. Nopeampaa olisi lisätä toiminnallisuuksia jo kehitettyihin korvaaviin järjestelmiin.

Vaikka suomalaisella teollisuudella on kyky kehittää ja valmistaa uusia tai perinteisiä jalkaväkimiinoja, ei asia ole yritysten näkökulmasta yksinkertainen. On huomattava, että yritykset ovat asiakassuhteissaan, rahoitussopimuksissaan ja tarjouskilpailuissa sitoutuneet siihen, etteivät ne tuota asevalvontasopimuksilla kiellettyjä tuotteita. Kehitystyöhön ja tuotantoon ryhtymistä harkitaan siten paitsi liiketoiminnan jatkuvuuden myös mahdollisen mainehaitan, rahoituksen saatavuuden sekä kansainvälisten verkostojen ja mahdollisuuksien valossa. Tämä on tilanne siinäkin tapauksessa, jos Puolustusvoimat itse kokoonpanisi miinat ja yritykset kehittäisivät ja tuottaisivat vain niiden edellyttämät komponentit.

Huomautamme, että kotimaassa valmistettu jalkaväkimiina-ase edellyttää Puolustusvoimien ja teollisuuden läheistä yhteistyötä ja Puolustusvoimien pitkäaikaista asiakassitoutumista. Mahdollinen kotimainen tuotanto edellyttää myös valtionhallinnon laajempaa tukea kansainvälisen poliittisen hyväksymisen saamiselle miinojen tuottajille sekä mm. vientivalvontalinjausten tarkastelua.

Muita huomioita

Mikäli jalkaväkimiinat palautetaan käyttöön, perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia tulee pyrkiä vähentämään miinojen vastuullisella käytöllä. Lisäksi Suomen tulee edelleenkin tukea miinanraivausta Ottawan sopimuksen hengessä.

Karanko Tuija
Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry